

Sygn. akt I CSK 1952/22

POSTANOWIENIE

Dnia 21 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa W.S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Rodziny i Polityki Społecznej
o zapłatę,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 21 czerwca 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie
z dnia 9 września 2021 r., sygn. akt IX Ca 497/21,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. nie obciąża powoda kosztami postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Olsztynie na rzecz adw. M.G. wynagrodzenie w kwocie 2700 (dwa tysiące siedemset) zł, powiększone o stawkę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi W.S. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną powoda W.S. od wyroku Sądu Okręgowego w Olsztynie z dnia 9 września 2021 r., sygn. akt IX Ca 497/21 Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance uregulowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Przesłanka ta nie została jednak spełniona.

Powyższą przesłankę skarżący identyfikuje z naruszeniem art. 417¹ § 1 k.c. i art. 417¹ § 4 k.p.c. przez ich błędne zastosowanie, a przez to uznanie, iż pozwany nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za wydanie aktu normatywnego niezgodnego z Konstytucją RP, a także uznanie, że pozwany nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za zaniechanie legislacyjne w sytuacji, gdy

zachodzą ku temu wyraźne przesłanki. Sądy obu instancji nie uwzględniły, że w odniesieniu do spełnienia przesłanek z art. 417 ¹ § 1 k.c. doszło do zdarzenia sprawczego w rozumieniu tego przepisu, gdyż w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 grudnia 2013 r., K 27/13 orzeczono o niezgodności z art. 2 Konstytucji RP art. 11 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw, a na mocy zakwestionowanych przepisów ustawy nowelizującej powód z dniem 30 czerwca 2013 r. utracił prawo do świadczenia pielęgnacyjnego nabytego na podstawie decyzji z dnia 26 marca 2012 r. na stale. Ponadto Sąd drugiej instancji dopuścił się rażącego naruszenia art. 382 k.p.c. oraz art. 378 § 1 k.p.c., gdyż nie odniósł się do większości zarzutów apelacyjnych.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.).

Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania operuje ogólnymi stwierdzeniami na jednej tylko stronicy i nie wyjaśnia z czego konkretnie wynika oczywista nieprawidłowość zaskarżonego wyroku.

Przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej nie może ograniczać się do ich ogólnikowego powołania czy przytoczenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001, nr 3, poz. 52). Sąd Najwyższy nie ma obowiązku zastępowania skarżącego i poszukiwania argumentów przemawiających za przyjęciem skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2007 r., I UZ 47/06, OSNP 2008, nr 7-8, poz. 118). Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowi jej element samodzielny - wyodrębniony w oddzielnej jednostce normatywnej i nie może być utożsamiany z innymi wymogami formalnymi skargi kasacyjnej, w tym jej podstawami i ich uzasadnieniem (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, nie publ., z dnia 10 marca 2016 r., II CSK 10/16, nie publ., z dnia 8 stycznia 2019 r., IV CSK 243/18, nie publ.).

W kontekście lakonicznego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie daje uzasadnionych podstaw do podzielenia tezy powoda, iż zaskarżony wyrok jest oczywiście nieprawidłowy w rozumieniu wskazanej przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. W szczególności nie można zgodzić się z zarzutem, że Sąd odwoławczy nie odniósł się do większości zarzutów apelacyjnych, gdyż przeczy temu zaprezentowana przez ten Sąd motywacja zawarta w pisemnym uzasadnieniu.

Sąd drugiej instancji wypełnił funkcję judykacyjną sądu odwoławczego wynikającą z przepisów art. 378 § 1 i art. 382 k.p.c. Artykuł 378 § 1 k.p.c. nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek ponownego rozpoznania sprawy w granicach apelacji, co oznacza nakaz wzięcia pod uwagę wszystkich podniesionych w apelacji zarzutów i wniosków. Granice apelacji wyznaczają ramy, w których sąd drugiej instancji powinien rozpoznać sprawę na skutek jej wniesienia. Określają je sformułowane w apelacji zarzuty i wnioski, które implikują zakres zaskarżenia, a w konsekwencji kognicję sądu apelacyjnego. Ponadto sąd drugiej instancji w ramach ustalonego stanu faktycznego stosuje z urzędu prawo materialne

(por. uzasadnienie uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55). Dlatego sąd rozpoznający apelację powinien odnieść się do wszystkich tych zdarzeń i zarzutów zgłoszonych w postępowaniu apelacyjnym, które mogły spowodować skutki materialno-prawne. Z kolei przepis art. 382 k.p.c. określa podstawę merytorycznego orzekania przez Sąd drugiej instancji, która obejmuje materiał dowodowy zebrany przez sąd pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym. Zebrany materiał w rozumieniu tego przepisu, to dowody przeprowadzone w sprawie oraz fakty powszechnie znane, znane sądowi urzędowo, fakty przyznane, a także objęte twierdzeniami jednej strony, co do których druga strona nie wypowiedziała się. Uregulowanie to nakłada na sąd drugiej instancji obowiązek dokonania ponownie własnych ustaleń, które mogą obejmować ustalenia sądu pierwszej instancji przyjęte za własne albo różnić się od tych już poczynionych, a następnie poddania ich ocenie pod kątem prawa materialnego. Sąd drugiej może zmienić ustalenia faktyczne stanowiące podstawę wydania orzeczenia co do istoty sprawy sądu pierwszej instancji bez przeprowadzenia postępowania dowodowego, uzasadniającego odmienne ustalenia, chyba że szczególne okoliczności wymagają ponowienia lub uzupełnienia tego postępowania (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 r., III CZP 59/98, OSNC 1999, nr 7-8, poz. 124).

Należy podkreślić, że w sprawie nie były sporne okoliczności z zakresu podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, lecz kwestie z zakresu prawa materialnego. Przedstawiona przez Sąd odwoławczy ocena prawna roszczenia powoda, poprzedzona analizą prawną adekwatnych przepisów prawnych, nie daje podstaw do przyjęcia, że dokonana wykładnia prawa materialnego, na kanwie stanu faktycznego tej sprawy, jest oczywiście sprzeczna z podstawowymi zasadami wykładni i logicznego rozumowania, a także z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego i Sądu Najwyższego. Istotą władzy sądowniczej jest orzekanie w warunkach niezawisłości, w sposób bezstronny, zależny nie tylko od obowiązujących ustaw, ale także od wewnętrznego przekonania sędziego oraz jego swobody w ocenie praw i faktów stanowiących przedmiot sporu. Treść orzeczenia zależy również od wyników wykładni, które mogą być różne,

w zależności od jej przedmiotu i przyjętych metod. W związku z tym może istnieć wiele możliwych interpretacji, a sam fakt wykładni z natury rzeczy cechuje subiektywizm.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzekł na podstawie art. 102 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., uznając, że przyczyny, które zadecydowały o takim rozstrzygnięciu za pierwszą i drugą instancją zachowały aktualność w posiepaniu kasacyjnym.

O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (jedn. tekst: Dz. U. 2022, poz. 1184) w zw. z § 4 ust. 1 i 3, § 8 pkt 6, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (jedn. tekst: Dz. U. z 2019 r., poz. 18).

as